

Nr. 619/C/802/III-5/2014

CONCLUZII

formulate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
în cauza nr.4/1/2014/HP/P a Înaltei Curți de Casație și Justiție

**privind rezolvarea de principiu a chestiunii de drept
având ca obiect aplicabilitatea prevederilor art.22 alin.4 lit.b
din Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr.286/2009
privind Codul penal cu referire la art.129 alin.2 lit.b
din Noul Cod penal în cazul faptelor definitiv judecate
la data de 1 februarie 2014**

În temeiul art.475 din Codul de procedură penală, prin încheierea din 20 februarie 2014, pronunțată în dosarul nr.200/93/2014 (562/2014), Curtea de Apel București, Secția I Penală a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție solicitând pronunțarea unei soluții prin care să dea o rezolvare de principiu chestiunii de drept privind aplicabilitatea prevederilor art.22 alin.4 lit.b din Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr.286/2009 privind Codul penal cu referire la art.129 alin.2 lit.b din Noul Cod penal în cazul faptelor definitiv judecate la data de 1 februarie 2014.

Din analiza încheierii de sesizare rezultă că aceasta aparține unei instanțe (curtea de apel) investită cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță (contestație, conform art.23 alin.9 din Legea nr.255/2013). De asemenea, se constată că această chestiune de drept a cărei lămurire se solicită a fost invocată în cursul judecătii (de către instanța de fond în procesul de aplicare a art.6 din Noul Cod penal), respectiv, că de lămurirea acestei chestiuni de drept depinde soluționarea pe fond a cauzei în care a fost invocată (soluția căii de atac depinde de lămurirea ce se va da chestiunii de drept).

Totodată, în privința chestiunii de drept supusă lămuririi, nu au fost pronunțate anterior de către Înalta Curte de Casație și Justiție hotărâri

prealabile sau în recurs în interesul legii, iar aceasta nu face nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

În consecință, se constată îndeplinirea condițiilor formale, de pertinență a sesizării, respectiv admisibilitatea acesteia.

*

1. Situația juridică premisă care a generat necesitatea rezolvării chestiunii de drept.

În concret, se constată că dosarul în care s-a solicitat lămurirea chestiunii de drept de către Înalta Curte de Casație și Justiție are ca obiect aplicarea dispozițiilor art.6 din Codul penal referitor la o hotărâre de condamnare definitivă care relevă următoarea situație juridică :

- o primă condamnare la pedeapsa închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere, pentru o infracțiune comisă în timpul minorității ;

- condamnarea care se executa la data modificărilor legislative intrate în vigoare la 1 februarie 2014, prin care aceleași persoane i s-a aplicat pedeapsa închisorii cu executare efectivă, pentru o infracțiune săvârșită ca major în termenul de încercare al suspendării sub supraveghere mai sus menționate. Ca urmare a celei de-a doua condamnări, a pluralității intermediare reținute și a tratamentului sancționator prevăzut de art.86⁴ alin.1 raportat la art.83 din Codul penal din 1969, s-a revocat suspendarea sub supraveghere anterior dispusă, cele două pedepse fiind cumulate aritmetic, stabilindu-se spre executare pedeapsa astfel rezultată.

Această sancțiune rezultantă, în curs de executare la data de 1 februarie 2014, a fost examinată din punct de vedere al dispozițiilor art.6 din Codul penal și art.4 din legea de punere în aplicare a acestuia.

2. Dispozițiile legale a căror incidență trebuie stabilită.

Modificările legislative care au intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014 au schimbat radical sancțiunile aplicabile faptelor comise în timpul minorității.

Astfel, potrivit art.114 din Codul penal, minorilor nu li se mai pot aplica pedepse, ci doar măsuri educative privative sau neprivative de libertate.

În același context, art.21 alin.1 din Legea nr.187/2012 a stabilit că pedeapsa închisorii executabilă, aplicată în baza Codului penal din 1969 pentru infracțiuni comise în timpul minorității, se înlocuiește cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă egală cu durata pedepsei închisorii.

Astfel, se constată că, noua reglementare și legea de punere în aplicare a acesteia a statuat cu privire la faptele săvârșite de minori sub imperiul Codului penal anterior și judecate ulterior modificărilor legislative din 1 februarie 2014, precum și referitor la condamnările suferite de aceștia anterior datei menționate și care se execută sau produc efecte juridice ulterior acestei date (în această categorie intrând și condamnările la pedeapsa închisorii a căror executare a fost suspendată condiționat sau sub supraveghere, în cazul în care termenul de încercare nu s-a împlinit anterior datei de 1 februarie 2014).

De asemenea, în privința pedepselor a căror executare a fost suspendată, se remarcă faptul că art.22 alin.1 din Legea nr.187/2012 prevede că această măsură aplicată în baza Codului penal din 1969 pentru infracțiuni comise în timpul minorității se menține și după intrarea în vigoare a Codului penal.

Alineatele 2 - 4 ale textului de lege menționat stabilesc cazurile și condițiile revocării suspendării executării dispuse pentru infracțiuni comise de minori, precum și tratamentul sancționator incident în caz de revocare.

Astfel, în conformitate cu art.22 alin.4 lit.b, dacă în termenul de încercare al suspendării executării unei pedepse pentru infracțiuni comise în timpul minorității condamnatul a săvârșit din nou o infracțiune, instanța revocă suspendarea și înlocuiește pedeapsa potrivit alin.2 sau 3 : după care dacă noua infracțiune a fost comisă după majorat, se aplică o sancțiune rezultantă stabilită potrivit art.129 alin.2 din Codul penal.

Art.129 alin.2 lit.b, la care face referire textul enunțat mai sus și care este incident în raport de situația juridică examinată, statuează că, în cazul săvârșirii a două infracțiuni, dintre care una în timpul minorității și una după majorat, pentru infracțiunea comisă în timpul minorității se ia o măsură educativă, iar pentru infracțiunea săvârșită după majorat se stabilește o pedeapsă, după care dacă măsura educativă este privativă de libertate, iar pedeapsa este închisoarea, se aplică pedeapsa închisorii, care se majorează cu o durată egală cu cel puțin o pătrime din durata măsurii educative și din restul rămas neexecutat din aceasta la data săvârșirii infracțiunii comise după majorat.

3. Aplicarea legii penale mai favorabile după rămânerea definitivă a hotărârii.

În procesul de aplicare a art.6 din Codul penal legiuitorul a statuat obligativitatea reducerii sancțiunii aflate în curs de executare la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea care a atras aplicarea pedepsei.

Operațiunea de determinare a legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive aflate în curs de executare la 1 februarie 2014 nu permite o nouă individualizare a sancțiunilor, aceasta impunând doar înlăturarea acelei părți a sancțiunii care depășește maximul special prevăzut în legea nouă.

În același context, în acest proces de stabilire a maximului special prevăzut de noua reglementare prezintă relevanță inclusiv tratamentul sancționator incident în raport de diversele instituții juridice reținute în cauza examinată.

Această opinie, consacrată de doctrină¹, a fost împărtășită și de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Astfel, referitor la situația particulară a concursului de infracțiuni, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, prin decizia nr.1 din 14 aprilie 2014, pronunțată în dosarul nr.1/2014/HP/P, a statuat cu caracter obligatoriu că : *„în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru ipoteza unui concurs de infracțiuni, într-o primă etapă se verifică incidența dispozițiilor art.6 din Codul penal, cu privire la pedepsele individuale.*

În a doua etapă, se verifică dacă pedeapsa rezultantă aplicată potrivit legii vechi depășește maximul la care se poate ajunge în baza legii noi, conform art.39 din Codul penal.

În cazul în care pedeapsa rezultantă aplicată potrivit legii vechi depășește maximul la care se poate ajunge în baza art.39 din Codul penal, pedeapsa rezultantă va fi redusă la acest maxim.

În caz contrar, pedeapsa rezultantă va rămâne astfel cum a fost stabilită potrivit legii vechi”.

Astfel, pornind de la chestiunea de drept supusă dezlegării, în cazul în care sancțiunea care se execută nu este unică, ci este stabilită ca pedeapsă rezultantă pentru o pluralitate intermediară al cărei regim sancționator a fost cel prevăzut de art.86⁴ alin.1 raportat la art.83 alin.1 din Codul penal din 1969, în operațiunea de identificare și aplicare a legii penale mai favorabile prezintă relevanță și tratamentul sancționator incident, potrivit noii reglementări și, implicit, consecințele acestuia asupra sancțiunii.

4. Incidența dispozițiilor art.22 alin.4 lit.b din Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a Codului penal și art.129 alin.2 lit.b din Codul penal în operațiunea de determinare a legii penale mai favorabile pentru cauzele judecate definitiv.

¹ F.Strețeanu – Aspecte privind aplicarea în timp a legii penale în condițiile intrării în vigoare a Noului Cod penal, Caiete de drept penal nr.3/2013, pag.37 – 38.

Întrucât Noul Cod penal nu a mai prevăzut posibilitatea sancționării minorilor cu pedepse, consacrand un sistem sancționator bazat exclusiv pe măsuri educative, Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a acestuia a reglementat situațiile juridice tranzitorii create de condamnările care conțin acest tip de sancțiune, cu referire expresă la pedepsele executabile sau a căror executare a fost suspendată potrivit Codului penal anterior.

Astfel, regimul juridic incident, după data de 1 februarie 2014, în cazul pedepselor definitiv aplicate minorilor în baza Codului penal din 1969, executabile sau a căror executare a fost suspendată, a fost lămurit, după caz, de art.21 din Legea pentru punerea în aplicare a Noului Cod penal, respectiv de art.22 alin.1 din aceeași lege.

În ceea ce privește pedepsele a căror executare a fost suspendată și pentru care a intervenit revocarea cu caracter definitiv la data modificărilor legislative examinate s-a pus problema aplicabilității tratamentului sancționator prevăzut de art.22 alin.4 lit.b din Legea pentru punerea în aplicare a Noului Cod penal.

Astfel, în cazul infracțiunilor săvârșite în timpul minorității pentru care s-a dispus revocarea suspendării executării pedepsei, art.22 alin.4 lit.b din Legea nr.187/2012 instituie un tratament sancționator distinct care derogă de la cel aplicabil majorilor, determinat de modificările aduse prin Noul Cod penal regimului sancționator aplicabil faptelor săvârșite de minori.

Similar regulii instituite prin decizia nr.1/2014 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, care poate fi valorificată cu caracter de principiu și în acest caz, în procesul de determinare și aplicare a legii penale mai favorabile pentru pedepsele stabilite prin hotărâri definitive, nu prezintă relevanță doar limita maximă a sancțiunii aplicabile potrivit noilor dispoziții legale sau, după caz, noul tip de sancțiune prevăzut în Codul penal, ci și tratamentul sancționator al instituțiilor reținute cu caracter definitiv în cauză, dacă acestea își găsesc corespondent în noua reglementare.

În cazul examinat tratamentul sancționator prevăzut de art.22 alin.4 lit.b din Legea pentru punerea în aplicare a Noului Cod penal coroborat cu art.129 alin.2 lit.b din Noul Cod penal nu va produce efecte doar în baza art.5 din Codul penal, respectiv în situația în care instanța este investită cu judecarea infracțiunii care a generat revocarea suspendării pentru condamnarea suferită în timpul minorității, ci și în cazul în care revocarea a avut loc anterior modificărilor legislative din data de 1 februarie 2014, urmând ca acest tratament sancționator să fie valorificat în procesul de aplicare a legii penale mai favorabile potrivit art.6 din Codul penal².

² Mihail Udroi, Victor Constantinescu – Noul Cod penal Codul penal anterior – Prezentare comparativă, Ed.Hamangiu, 2014, pag.187 – 188.

De altfel, în mare parte dispozițiile legale care privesc aplicarea legii penale în timp în cazul faptelor săvârșite de minori se referă la sancțiuni deja aplicate la momentul intrării în vigoare a noilor reglementări.

Un argument suplimentar în susținerea acestui punct de vedere îl constituie faptul că Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a Noului Cod penal nu distinge în privința acestui aspect în sensul limitării incidenței tratamentului sancționator prevăzut de art.22 alin.4 lit.b raportat la art.129 alin.1 lit.b din Codul penal doar la cazurile în care instanța este investită cu judecarea infracțiunii care atrage revocarea suspendării, prin urmare în acord cu principiul „ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus” aceste dispoziții legale își găsesc aplicabilitatea și în operațiunea de determinare a legii penale mai favorabile în cazul hotărârilor definitive.

Astfel cum rezultă și din expunerea de motive a Legii nr.187/2012, adoptarea dispozițiilor legale examinate a fost determinată de situația tranzitorie pe care o generează hotărârile prin care s-a dispus suspendarea executării pedepsei, în condițiile în care Noul Cod penal nu mai prevede posibilitatea aplicării acestui tip de sancțiune în cazul minorilor, ci doar a măsurilor educative (Punctul 2.1 al Expunerii de motive a Legii nr.187/2012).

Or, tratamentul sancționator instituit pentru acest tip de situație tranzitorie trebuie să fie identic indiferent dacă infracțiunea care atrage revocarea suspendării executării este în curs de judecată ulterior datei de 1 februarie 2014 sau s-a judecat definitiv anterior acestei date.

Necesitatea eficientizării acestui tratament sancționator în cazul condamnărilor definitive rezultă și din interpretarea teleologică a dispozițiilor legale examinate, înțelesul acestora rezultând și din finalitatea lor.

Interpretarea teleologică are menirea de a stabili sfera de incidență a unui text legal, având în vedere scopul urmărit de legiuitor prin adoptarea acestuia³.

Deși din examinarea sumară a expresiei literale folosite de legiuitor s-ar putea deduce că această dispoziție legală este incidentă doar atunci când revocarea suspendării executării pedepsei este realizată efectiv de instanța investită cu judecarea infracțiunii care atrage revocarea, finalitatea normei este însă aceea de a acoperi juridic toate situațiile în care se regăsesc hotărâri prin care s-a stabilit acest mod de individualizare a executării pedepsei, fără a se distinge în funcție de momentul în care are loc revocarea suspendării executării pedepsei.

În concluzie, aplicarea legii penale mai favorabile și în acest caz, similar concursului de infracțiuni, va parcurge două etape :

³ F.Strețeanu, Tratat de drept penal, Partea generală, vol.I, Editura C.H.Beck, București,2008, pag.61

1. în prima etapă se vor analiza pedepsele aplicate pentru infracțiunile care formează pluralitatea intermediară prin prisma maximului special prevăzut de legea nouă, urmând ca cea aplicată pentru infracțiunea comisă în timpul minorității să fie înlocuită cu măsura educativă corespunzătoare, iar cea stabilită pentru fapta comisă după împlinirea vârstei de 18 ani să fie comparată cu maximul special prevăzut de legea nouă și redusă după caz dacă acesta este depășit ;

2. în cea de-a doua etapă se va examina dacă pedeapsa rezultantă aplicată în cauză este mai mare decât cea anterior determinată, inclusiv prin eficientizarea tratamentului sancționator prevăzut de art.22 alin.4 lit.b din Legea pentru punerea în aplicare a Noului Cod penal raportat la art.129 alin.2 lit.b din Codul penal.

Pentru aceste motive,

În temeiul art.475-477 C.p.p.,

VĂ SOLICITĂM

Pronunțarea unei decizii prin care să se stabilească aplicabilitatea dispozițiilor art.22 alin.4 lit.b din Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr.286/2009 privind Codul penal raportat la art.129 alin.2 lit.b din Noul Cod penal în procesul de identificare și aplicare a legii penale mai favorabile în cazul hotărârilor definitive.

**PROCUROR GENERAL,
TIBERIU-MIHAIL NIȚU**